

TIDEVARVET

den 18 april 1931 innehåller:

Miljoner eller bröd.
Ledande artikel.Dramat i Stuttgart.
Av Ada Nilsson.Några samtida böcker.
Av Elfa Wägner.En konstakningsparallell.
Av Ragnv Torslow-Lundgren.

Open Door i Sverige.

"Röda Dagen."
Av Nils Beyer.

Vad har hänt?

I STOCKHOLM HAR BILDATS en klubb för internationell samarbete mellan yrkeskvinnor, en underavdelning till den från Amerika utgående sammanslutningen av »Business and professional women». Syftet med denna förening är inbördes hjälp i olika forner, upplysning och kommersiellt utbyte, kontakt mellan olika yrkens kvinnor. Särskilt kvinnor i affärsvärlden sakna hittills någon sådan förening. Kanske behövs ännu denna möjlighet till kurser i solidaritet, fast det faktiskt redan finns otaliga.

NÄR DETTA LÄSES har ett stort diskussionsmöte i vanartsfrågan ägt rum på Gillet i Stockholm. Det går av stapeln på torsdag. Som inbjudare stå Svenska Kvinnors Västerförbund, Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund, Svenska Kvinnors Medborgarförbund, Vita Bandet och Fackliga Kvinnl. Samorganisationen samt föreståndarinnan för Unga Kvinners Värn. Advokat Eva Andén och d:r Andrea Andreen-Svedberg inleda diskussionen.

EFTER LÅNGA TIDERS spaning har den 1500-åriga maraniken Spanien genom en häfnad och oblodig revolution blivit republik. Kung Alfons, som i det längsta förskött att återställa den författning han 1923 övergav till formån för en fascistisk regim, har nu efter valen, som betraktats som en folkomröstning för eller emot monarkin och som givit en överväldigande republikansk majoritet, lämnat landet. Som konseljpresident inträder republikanen Zamora, direkt kommen från fängelset, dömd som folkkuppligare.

Kung Alfons.

Veckopriset

Tuppffjät och sjumilastövlar.

»Europa måste förbli söndrat,
annars blir det tyskt.»Maurras i l'Action Française 24
mars 1931.

I Europa. Historien om den tysk-österrikiska unionen är mycket intressant.

Det är ungefär tre veckor sedan världen överraskades av ett tillkännagivande från Tyskland och Österrike att dessa staters regeringar ingått förberedande avtal om att träffa en union. Det betydde att varuutbytet mellan de två länderna skulle bli fritt, och att de utåt mot andra länder skulle ha precis samma handelspolitiska ställning. Tyskland-Österrike skulle sålunda bli ett enhetligt ekonomiskt område. Samtidigt som de offentliggjorde sin överenskommelse, förklarade de båda re-

der emedan Österrike inte längre kunde vänta. Professor Eli Heckscher betecknar också unionen som den första handlingen efter många års förgäves prat om ekonomisk nedrustning. Hans argument för sådan isolerad ekonomisk avrustning är, att den var nödvändig för att sätta in en motsatt tendens mot det pågående tillkriget, då internationella överenskommelser icke blev bekant, att han tidigare satt stopp för agitationen för union genom att hota med krig. Dessa mera förbittrade var han nu att planerna kommit fram i ny form.

Emellertid har saken en politiskt

»Indien har tagit på sjumila-
stövlar.»Delegaten Muhammed Ali vid
Rundabordskonferensen år 1930.

diplomatisk sida. Österrike är icke en stat med handlingsfrihet. Den måste köpa 1922 års finansiella hjälp från Nationernas förbund med löftet att icke avsluta några fördrag som rubbar dess ekonomiska oberoende. Dessutom ha både Tyskland och Österrike av segernakterna uttryckligen förbjudits att ingå en union. Briand förklarade i ett vredgat tal som han höll då unionen blev bekant, att han tidigare satt stopp för agitationen för union genom att hota med krig. Dessa mera förbittrade var han nu att planerna kommit fram i ny form.

Briand ivrar ju för en ekonomisk europeisk union, men han ogillar skarpt att Tyskland och Österrike handlat i hemlighet, då deras representanter haft tillfälle att inviga Briand under förtroliga sammanträffanden som ägt rum. »Här sitter vi tillsammans och diskutera Europas ekonomiska framtid och ni säger inte ett ord om att ni planerar en åtgärd på detta område, och en som dessutom är traktatsvidrig.»

Livets värde.

Mäktiga ström som välvär våra öden,
forsande flod vars brudär heta döden,
ingen har sett din kallats första flöden,
ingen det hav där du skall söka ro.
Fjärraste stjärna som på fästet glänser
skönjer ej livets rödgång; utan gränser
står den värld som dag och natt bebo.

ERIK AXEL KARLFELDT.

(Ur katanten Vid sekelskiftet).

Själslig hälsovård.

Omkring 3,000 nya patienter tas varje år in på de svenska sinnessjukhusen. Det betyder att det i denna stund finns minst 30,000 människor, som under loppet av de närmaste tio åren komma att intagas på sinnessjukhus och som redan nu är bestämda för detta öde. Dessa siffror, höga i och för sig och ännu högre i förhållande till antalet platser på sinnessjukhusen är ingalunda enastående för Sverige. Ungefär samma proportioner gälla också för andra länder, t. ex. Förenta Staterna. Och det är just i Förenta Staterna med dess väldiga folk mängd, som den frågan starkast har kommit fram: Kan någonting göras för att genom ingripande på ett tidigare stadium avvärja katastrofen för dessa tusentals människor?

Denna uppgift har varit grundläggande för den rörelse, som under namn av Mental hygiene-rörelsen uppstått i Förenta Staterna. Rörelsen för själslig hälsovård. Dess arbetsmetoder ha väckt stort intresse och uppmärksammas numera också i andra länder.

Mental hygiene-rörelsen som leder sitt ursprung från en 1908 utkommen bok av mr. Clifford Beers, började med att reformera sinnessjukhusen. Men snart utvidgades verksamheten till den förebyggande vår-

den, och det är här som den funnit sina största uppgifter. Man försöker att redan på ett tidigt stadium ta hand om de psykiskt sjuka ute i deras vanliga omgivning, för att komma tillrätta med de olika faktorer, ofta i själva miljön, som orsakar eller bidragit till sjukdomen. Särskilt betydelsefull är denna förebyggande vård, när det gäller barnen.

Professor Viktor Wigert har, efter en studieresa i Förenta Staterna i föl — i samband med den stora konferens för psykisk hälsovård, som med 3,000 deltagare från 50 länder ägde rum i Washington i maj 1930 — i Meddelanden från Kungl. Medicinalstyrelsen givit en intressant redogörelse för några av den amerikanska rörelsens försök och erfarenheter.

Man har i Förenta Staterna kliniker för psykiskt sjuka och i nära samarbete mellan läkare och socialarbetare utöva en betydelsefull verksamhet. Särskilt viktigt är denna när det gäller att återinpassa patienterna i samhället och ge dem, som inte längre behöva sjukhusvården, den övervakning och det stöd som är nödvändigt. Det är intressant att erfarva vilket oerhört arbete och vilka kvalificerade krafter som bestås till de grundliga undersökningar som utföras för att klargöra

patientens personliga och sociala förhållanden.

Det finns särskilda anstalter, i vissa fall särskilda avdelningar vid sinnessjukhusen men ännu oftare vid de vanliga sjukhusen, avsedda för vården av psykiskt sjuka, innan deras sjukdom slagit ut i sinnessjukdomarnas svårbotade former.

Vidare observations- och upptagningsanstalter, där patienterna behållas endast viss tid, för att sedan sändas till olika specialinstitutioner.

En av Mental hygiene-rörelsens förnämsta uppgifter är som nämnt förebyggande arbete bland barn, ett arbete, som huvudsakligen gäller lindrigare former av psykisk sjukdom, sådana fall som med ett gemensamt namn brukas betecknas som problembar. För dessa finnas väl utrustade och skötta polikliniker med socialt och psykologiskt utbildade medarbetare. Med hänsyn till det allmänna bruket av okloka metoder vid behandlingen av brottslingar och kriminella och det faktum att en mycket stor procent kriminella börja sin brottsliga bana i ungdomen samt att många barn drivas ut i brottslighet genom brist på kloket och förtärlse från föräldrar och lärare, förtärlse dessa polikliniker eller hjälpbyråer stor vikt.

Tjeckoslovakiet instämmer med Frankrike, men England inträde i en medlande hållning. Det har lyckats engelske utrikesministern Henderson att vinna andrum i striden och förebygga drastiska åtgärder från Frankrikes sida, genom att få båda parterna samtycke att frågan om den planerade unionens laglighet skall behandlas av Folkförbundsrådet och, om så befinnes nödvändigt, av Fasta domstolen i Haag.

Det är säkert bra att det finns ett internationellt forum att hänskjuta svåra frågor till, sådana som t. o. m. kunna sätta freden i fara. Men svårigheten är här den, att rådet till stor del är sammansatt av direkt intresserade parter och att Frankrike redan fastslagit som sin mening att unionen är ett traktatsbrott, medan Tyskland lika bestämt förklarar att det icke är fallet.

Det är möjligt att här föreligger traktatsbrott, rent bokstavigt. Men hur är det möjligt att hålla på fördragens helgd och respekt för lag och löfte, när förutsättningen och botten för dessa fördrag är ett krig och ett krig som slutade med absolut seger och nederlag och med en diktad fred, som icke ens föregicks av fredsunderhandlingar? Hungersnöd i Tyskland och Österrike och ingenting annat avtvingade ju underskrifterna på Versailles- och St. Germain-fördragen och sedan på Österrikes överenskommelse med Folkförbundet 1922. Att det skedde under våldsam inre prövning veta vi. Hade inte freden med Österrike varit så grym och dråktig, så hade detta land inte behövt löva vad det lovade för att få en finansiell hjälp i sitt oödliga läge.

Det måste ju vara en grundskilnad mellan påtvungna och frivilliga överenskommelser tycker man, en skillnad som även den fasta domstolens medlemmar måste ta med i räkningen. Annars är den internationella rätten på sidan om verkligheten.

Två yttranden under den franska debatten öra särskilt upplysande. Det ena är Briands: »den gåd då man inte kan räkna med ett lojalt uppfyllande av ingångna förpliktelser existerar det varken skydd eller säkerhet längre». Därmed menas att Frankrike baserar sin tillvaro på sina fredsdiktat. Det andra, som är klarare och går djupare ner i de underliggande motiven för den franska upprördheten falldes av rojalisten Maurras i l'Action Française. Han sa: »Europa måste förbli oenigt, annars blir det tyskt. Ur alltsammans tar den sjukliga skräcken för Tyskland. Den borde ju Tyskland ha räknat med och skött såsom klokar. Det tycks fattas den tyska diplomaten den hjärtats överlägsna begåvning, som är en hjälp att förstå hur man bör handskas med sina medmänniskor, om de bo vid Quai d'Orsay eller Downing Street eller hemma mitt över gatan.

Men för det är det väl ändå bra härt att det tuppffjät som med unionen faktiskt togs mot ett annat Europa, skall i en frihåndsömlig Stockholmstidning låta vara blott som etikettsbrott, jämföras med Mussolinis bombardemang av Körtu.

Till och med tuppffjäten kostar strid och billikalas på en i Europa. I nästa nr återkomma vi på de indiska sjumilastövlarna.

Elfa Wägner.

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Ella Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honoria Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfördag.
Söndagen 1-3, 2-7, Stockholm.
Tel. N: 48 42, 182 43.

Den 18 april 1931.

Miljoner eller bröd.

Det är två saker som för närvarande tar allmänhetens stora intresse i anspråk. Det ena är björnen, som spårats i Roslagen, och som män t. o. m. misstänkt för att vara bolsjevik. Det andra är Kreuger & Tolls årsberättelse. Den förra har jagts, som brukligt är med en så misstänkt individ, den senare har behandlats med all den aktning, som tillkommer ett företag med miljonvinster.

Kreuger & Tolls vinst uppgår till ca 122 miljoner kr. mot ca 108 miljoner kr. föregående år, d. v. s. 14 miljoners vinst i s. k. depressionstider, och utdelningen inom bolaget blir liksom förrut 30 %. Intet under då detta årsberättelse väckt stort uppseende och livligt intresse både i Europa och Amerika. Till årsberättelsen hör en översikt över den ekonomiska kris, som för närvarande drabbar hela världen (utom Kreuger & Toll) och angående beträffande dessa orsaker. Professor Cassel, som visserligen uttrycker sin beundran för firmans ifråga, dess utveckling och dess ekonomiska upppläggnin, har likväl ytterligare påvisat, att de tyska skadeståndsbetalningarna, som huvudsakligen hamnat i Frankrike och U. S. A., givit dessa länder ett överskott av guld, som inverkast störande på handelsbalansen. Detta faktum förbigås i Kreuger & Tolls årsberättelse.

Samtidigt som världen imponeras av den storartade vinsten, planera tändsticksarbetarna från Sverige och andra länder en konferens för att dryfta bättre arbetsförhållanden. Arbetslösheten inom tändsticksindustrin har sedan lång tid tillbaka varit stor.

Det är en bjärt motsats mellan 30 % utdelning på aktierna, 14 miljoners vinst för bolaget och arbetarnas ersättande med maskiner och därav följande arbetslöshet. Systemet är snirkligt, men om det vore fullkomligt, skulle det inte endast skaffa pengar utan också bröd. Vilket är huvudsaken. Ty penningen är icke ämnad till självändamål.

ENGLERBREKTS BARNAVÅRDS- och HUSMODERSKOLA.
Vahallavägen 9, Stockholm, Tel. N: 16679.
Undervisning och inspektion av stat och kommun.

Fullständigt 1-årig kurs med teoretisk och praktisk undervisning i skövl spåda som äldre barns värd, uppfostran och sjukskötsel (läskola med Fröbel- och Montessori-material), sömnad av barnkläder, grundarna för sjukvård i hemmet m. m. Kursavgift 50 kr. Kostavgift 25 kr. pr månad. Kurserna börjar 1 augusti och 10 januari.

Fullständigt 5-6 mån-kurs i barnavård med teoretisk och praktisk undervisning i skövl spåda som äldre barns värd, uppfostran och sjukskötsel (läskola med Fröbel- och Montessori-material), sömnad av barnkläder, grundarna för sjukvård i hemmet m. m. Kursavgift 40 kr. Kostavgift 25 kr. pr månad. Kurserna börjar 22 juli och 10 januari.

Extra elever i särskilda åren emottagas.

Inträdesförordning är att ha genomgått folkskolan 9 år. För högre utbildning. Mindre bemiddlade o. obemiddlade elever kunna erhålla statstipendier. Även frivilligt kunna erhållas. Att slugga elever förmedlar skolan platser. Barnavårdskursen berättigar till inträde i Svenska barnsköterskeförbundet.

Anmälan, biföljande av skol- och läsebetyg samt äldersbetyg, göres hos skolans föreståndarinnor i maj resp. nov.

Förenkla ej problemet!

Även en kort tids vistelse i Tyskland låter en främling känna hur luften är laddad till bristningsgränsen. Dagliga sammardrabbningar mellan de båda ytterlighetspartierna, nationalsocialisterna och kommunisterna. Och när Hitlergeringar spricker, då väntar kommunisterna tillförlitning i sina revolutionära leder. Dessellan mord, slagsmål och hetsjakter.

Massmorden av stor suggestiv kraft. Hör kommunisternas utsläppta marscher utan melodi, utan slutackord. Eggande, eggande. Se hur de sträcka sina knutna händer ut till hälsning. Samma heta luft på nazis möten. En ungdom beredd att följa sina ledare, var det senare. Gemensamt för båda grupperna är deras ynnas förskott för de styrande partierna. Nationalsocialisterna hänar centrum som vill låta sig stödas av marxisterna och dessa två i sin tur avbarning av kommunisterna för att de stöjda det reaktionära centrum.

Jakob Wasserman har i sin sista bok *Ettel Andergast* lämnat en bred och spännande skildring av det feberstillstånd som rasar i samhällskroppen, framför allt bland ungdomen. Ungdomen, skakad av kosmiska krafter, begär trots sin skenbara självständighet ledare och ledning. Den ställer stora personliga krav på sina ledare. Ve den som sviker deras tilltro.

En betydligt lugnare atmosfär möter den resande redan vid Stettiner Bahnhof, Nordens sista utlöpare. Man ser åter hemlandets tidningar och här veta vad som hänt. Jag möter Tidevarvs sista nummer och läser med intresse om det möte av icke partipolitisk art, som skildras av fru Wägner, där krigets anledningar diskuterats och resolutioner fattats om förutsättningarna för en nordisk insats på nedrustningskonferensen år 1932.

Det är naturligtvis ytterst svårt att yttra sig om en konferens vars deltagare och förutsättningar man icke känner. Den kan ju ha en utomordentligt stor betydelse för de enskilda individerna. Jag vet av erfarenhet hur givande ett interskandinaviskt grupparbete kan vara — jag behöver endast påminna om de också i Tidevarv omnämnda sedan flera år upprepade mötena mellan radikala kvinnor från de skandinaviska länderna med diskussioner över brännande frågor, icke minst krigsfrågan.

Jag underskattar sålunda icke betydelsen av en sådan sammankomst som den på Ekered och har ingen opposition att anmäla mot de där fattade resolutionerna. Men mot diskussionerna om krigets orsaker tycks mig det starka byggandet av sin församling på Nationernas Förbund vara att alltför mycket förnekta problemet. Inte kan ett aldrig så olympiskt beslut i Nationernas Förbund bota den febersjukdom, vars explosiva symptom vi stå lamslagna inför. Man har svårt att tro att räddningen skall komma den vägen.

Något nytt vill fidias fram, men

det mondana Genève blir säkert icke dess modersörkte. Det måste gå genom en inre process, som var och en obönhörligt underkastar sig.

Den fulländade tekniken även inom krigets område kan endast bekrävas och besegras av den ifrånfri frigidra och övertygade människan.

Ada Nilsson.

Vanartslag eller icke.

Åtta kvinnoorganisationer i Uppsala hade gemensamt inbjudit till ett upplysningsmöte i vanartsfrågan, som hölls i måndags i Skottskällans teater i Uppsala. Genom att till sist påta flyta lokalen visade den uppsalsiska allmänheten sitt intresse för frågan och för de båda talare, som inbjudarna förvärvat, advokat Hugo Lindberg oc. doktor Gerda Kjelberg från Stockholm.

Oppositionen mot lödsvärslagen är nästan lika gammal som lagen själv, sade advokat Lindberg. I årtionden har en omarbetning stått på bordagningen, men de ändringar som föreslagits, ha mest bestått i ett ändrad och vackrare ordval, som emellertid i sig ingenting förbättrat. Samma anmärkning som rikts mot 1885 års lödsvärslag kan med fullt fog göras mot årets förslag till vanartslag, nämligen att i försörjningsfrågan är det avgörande. Det är medelösheten man straffar och man åstadkommer på det sättet en klasslag, som bör vara ovidrigt vär det.

Den valdiga mängden nya nämnder, skydds nämnderna, de tjugutvå nya domstolarna, skydds kollegierna och den massa nya anstalter, som måste bli en följd av det nya förslaget är en jätteapparat som drar mycket arbete och stora kostnader, men med allt skäl kan man fråga sig: kommer den åsytade förbättringen av klientelet att motsvara ansträngningarna. Av ledningen för ett arbetsbets h. ex. krävs verkligen att han kan rannsaka hjärtan och njurar. Där lever den oshändertagade insättningen med ordnade matter, ordnat arbete, bestämda tider för vila och frihet och så begär man att han skall kunna visa upp, hur han tänker uppföra sig och försörja sig sedan han släppts ut och kommit in i det yttre och fria livets oregelbundenheter igen. Anstaltsledarens uppgift om denna sak är det som skall avgöra fri eller fångan.

Advokat Lindberg underströk att motståndarna mot det nya förslaget ingalunda eftersträva ett utskott, låtja och andra former av samhällsvärdighet skulle frilla till passera, men ingripandet måste ske under betryggande garantier. Det föreliggande förslaget är fortfarande en rest från strafflagens fortlid, med sina vaga begrepp, misstänkta, antaganden etc. Vi behöva inte längre en lösdrivarlag eller vanartslag, ty andra områden av lagstiftningen har gått lödsvärslagsstiftningen förbi. De flesta av de förseelser, som skola falla under vanartslagen är redan inringade av lagstiftningen på andra områden.

Dr: Kjelberg tog upp den del av vanartslagen, som avser det sedelösa levernet. Hon strök eftertryckligt under, hur ineffektivt och opraktiskt det nya förslaget — liksom alla de föregående — ställer sig när det gäller osedlighets bekämpande. En paragraf, en nämnd som är tillsatt att yaka övriga denna paragraf, har aldrig avskaffat och kan aldrig avskaffa osedligheten. Vissheten om detta dikterade professor Johanssons ord, som han på sin tid uttalande i

Är våld ännu högsta trygghet för kyrkan?

Det har återigen gällt den fjärde punkten i det ekumeniska samarbets- och *Eisenachresolutions*, förut omskriven i Tidevarvet i samband med biskopsmötet sistlidne januari och dessförinnan med fredsdagen den 11 november. (N: 47 f. 1930 och 6-7 t. 1931.)

Det sextonde allmänna kyrkliga mötet har nu efter en het och spännande debatt förkastat biskopsmötets omformulering av denna punkt, den som börjar så: »Rättsordningen är ett Guds verk, och det är kyrkans plikt — och slutar: — »måste därå för den kristna kyrkan i de skilda länderna enigt och orubbligt hävda en dylik förbindelse ovillkorligt förpliktande krafts». Antagen är i stället Eisenachresolutionsens »svärdan till vederbörliga myndigheter i alla kristna kyrkosamfund att i tydligaste ordalag förklara sin vilja att icke erkänna något krig eller uppmuntra sina landsmän att göra tjänst i något krig, om deras land tillbakavisat ett erbjudande att hänvisa tvister till skiljedöms.

Det kyrkliga mötet har alltså icke — som teol. kand. Signe Nilsson uttryckt det — genom sitt beslut villja gå in i historien med samma punkt som biskopsmötet. Just om detta rörde sig, om vi lyssnat rätt, diskussionen i huvudsak. Den mening som ärkebiskopen till hjälp i hans strid för eisenachreformeringen talade ungefär så: Vi vilja ej, vi kunna ej meddela vårt folk därtemma, att inom kyrkan intet hänt och intet rört sig sedan 1914.

Men antagandet av Eisenachresolutionsen köptes med ett tillägg, det s. k. Cullbergas: »Härmed har principen om nationernas försvarspolitik andra än nu berörda fall ej blivit rubbad.»

Man blir stum av häpnad. Det har alltså icke hänt sedan 1914, att man låt — om ej i kristen synpunkt så i varje dags praktiskt-ekonomiska erfarenhet under världskrig, fredslut och tiden därefter, att det icke längre givres någon skilnad mellan försvarsrik och anfalskrig!

Det är ofattligt att Soc.-Dem:s ledare ur freds synpunkt kan känna sådan glädje över Nathan Söderströms seger med det Cullbergas tillägget. Vi tro att ärkebiskopen själv känner mindre glädje.

samband med reglementeringskommitténs arbete. En individs ansvarskänsla höjes inte genom att en annan individ skickas bort till tvångsarbete. Samma visshet tycks ha föranlett socialministerns yttrande i k. propositionen, att lagen skall tillämpas endast i begränsad omfattning och när det gäller svårare fall.

När man vet hur nämnder tillsätts, svårigheten att få folk, omöjligheten att kunna hinna med och förmoda något individuellt och djupgående hjälparbete, slår det en som orimligt, att man vill i genom inrättandet av en massa nya nämnder skulle komma till rätta med det sedelösa levernet. Den enda väg som står öppen är den enskilda hjälpverksamhetens, det enskilda initiativ och intresset.

Dr: Kjelberg berättade från sin mångåriga praktik som läkare vid S: Görans poliklinik för Kungälvskommun några exempel på vad den enskilda hjälpverksamhetens representanter kunna åstadkomma. Det fördras ett personligt intresse och en vilighet att göra sig besvär, som aldrig en nämnd skulle kunna åstadkomma — det ligger i sakens natur. Alltså: fram för ett kraftigt understödande av den enskilda hjälpverksamheten, men inrätta inga nya nämnder.

Efter föredragen var tillfälle till diskussion. Ingen röst höjdes till vanartslagens försvår.

LÄKARE

Inlörd genom Stockholms Läkaresällning
Doktor Ada Nilsson
har återtagit praktiken.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh: Eva Andén.
Ledaren av Sveriges Advokatsamfund
Herkulesgatan 14 (f. d. L. A. Vattug).
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvssaker, Brottredningar och testamenter, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledaren av Sveriges Advokatsamfund
KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. 147 99, 24 24

TANDLÄKARE

TANDLÄKARE ARNE JOMGÅRD
Folkungsgatan 136-138, Stockholm
Mottagning efter överenskommelse.
Tel. Söder 173 02.

TANDLÄKARE RIKARD HELMER
Kungsgatan 38 III, (Centrum)
(hörnet av Sveavägen)
Mottg. eft. överensk. pr tel. (1)170 80

Frälsningsarméns Alkoholisthem

Kurön

(Åtjutet statsbidrag)
Två timmars ångbåtsturer från Sthlm
Projekt och övriga handlingar såldas från Socialtjänstverksamheten, Östermalms 24, Stockholm.

VINST

för Ni alltid om Ni väljer någon av våra 23 olika kaffesorter. Pris: lägen t. 1.80, 1.50, 2.20, 2.50, 2.60, 2.80, 2.90, 3.10, 3.20, 3.40, 3.60, 3.80, 4.10 och 4.30 pr kg. Moccablandning och Javablandning till 6.20 pr kg. Äro synnerligen omtyckta. Stor omsättning, därigenom alltid nyröstat, samt billiga priser i förhållande till kvaliteten.

Beltäna kunder sedan nio år tillbaka ½ kg. hemsende i Sthlm, 4½ kg. fraktfritt t. landsorten. Där vi hava ombud hemsende 1½ kg. även i landsorten. Där vi föret icke äro repr. antagas nya ombud. Ätfröja o. större förbrukare torde beg. specialförst.

HANDELSFIRMAN HERMES
Birgtes Jägersgatan 71, Stockholm.
Tel. N: 116 74, N: 60 46. Postg. 1839.

SINGER SYMASKINER
ÄRO OJAMFÖRLIGT DE BÄSTA

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 " " 73 37
GÖTGATAN 52 " " 333 09

Luca's Pflanzkaffee

VEGETARISKA RESTAURANTEN

Teatergatan 6
Direktion: S. A. R. A.

Några samtidiga böcker av Elin Wägner.

Emilia Fogelklou har i Tidevarvet skildrat Siri Bergman-Zollers egenomliga levnadsöde. Nu har hon i dagarna fullbordat arbetet att ur fru Zollers hundratals anteckningsböcker bryta ut hennes självbiografi. Hon kallar den *Historien om ett äktenskap och en livssyn*. Man måste glädja sig åt att en person som aldrig i livet varit författare för sina försök att för människorna klarlägga sanningen om oss, oerfarne tagits om hand av en så kärleksfull och kompetent tolkare.

Det finns en förklaring till att den svenska prastöttern övergav sin musik och satte på spel sitt högtstamt lyckliga äktenskap för att försörjka ett smärtsamt sökande grubbel. Hon beskriver själv så gott det går en uppberedelse när hon i sin ungdom

»Jag kände och sag i ett inre ljus att Sanningen är Gud men att Gud icke alienast är sanning utan även förnuft och kärlek till hela världen, och att han icke alienast lever i mig utan i alla andra och i hela världen. Jag kände att Gud oändligt älskade mig, i trost av att ett enda jag intör Gud, var eller hade, var mitt eget personliga jag. Men därigenom kände jag dock, att jag själv älskade Gud i samma oändliga kärlek som han älskade mig — jag jag våken hela natten. Himmlen, livet i Gud stannade hos mig. Hela naturen tycktes mig förklarad, då jag skådade omkring mig. Jag älskade världen som aldrig förr, emedan jag bar Kärleken till hela världen inom mig.»

Efter denna erfarenhet ägnar hon sitt liv åt försök att teoretiskt beskrunda det som genom intuitionen klarlagt blev vissett. Hon förklarar det såja så här:

»Då jag började märka katter som av människor icke kunde tro på Gud endast genom vad kyrkan och prästen sade, så hade jag börjat fundera på om det inte skulle kunna finnas något annat sätt, som skulle kunna få dessa att tro på Gud. Slutligen började jag tänka och se mig omkring i världen överallt tills jag märkte att Gud icke endast fanns i kyrkan och i böcker utan att han där till fanns i hela världen varmt man såg och att han likt solen lyst upp allt såv att de som icke tro endast behöva öppna sina ögon och se på allt skönt och fullkomligt som finns omkring dem för att skåda Gud lika tydligt som de troende skåda honom i kyrkan. Men då jag slutligen måste se att de icke troende ej kunde se Gud överallt i världen, emedan han aldrig lyst för dem i deras hjärta som han lyst för mig, så led det mig i att jag kanske skulle kunna hjälpa dem om jag försökte att på något sätt komma in i samma mörker som hindrade dem från att se Gud överallt i världen. Sedan skulle jag då tillsammans med

Frans Masereel: Mot solen. (Die Sonne.)

Idén på väg. (Die Idee.)

Till andra länder. (Die Sonne.)

dem försöka treva mig fram till att kunna finna Gud i världen fast det var lika mörkt för mig som för dem.»

Så starkt präglad av vårt 70- och 80-tal som Siri Zollers historia är, finns där en allmänt mänsklig linje i den skarpa stigningen upp mot extasen och vandringen neråt igen bland människorna, där den utfärdade sanningen med möda skall verifieras och meddelas. På det sättet tillhörde hon en syskonskara som finnes utbredd i alla länder och tider.

■■■■

Det var anmärklans mening att skriva om Mrs Eddy på grundval av *Edwin F. Dakins* bok om *Mrs Eddy och Christian Science*. Men då boken är genomläst är man övertygad om att det vore lika tokiigt att skriva om Christian Science och dess stiftarinnan på grundval av denna bok som att skriva om Indien efter att ha läst Katherine Mayos Mother India. Båda dessa böcker ha det gemensamt att de ha pretention på objektivitet men i själva verket är de polemiska inlägg i långa stormiga debatter. En sådan bok som Dakins passerar ej att införa Mrs Eddy för svensk publik. Den kan vara av intresse i ett land där stora skolor varit inblandade i hennes fantastiska historia, där legendbildningen är så yppig, och där en hel litteratur skrivits av dem som vilja förklara och försvara både att de trott på Mrs Eddy och att de slutat därmed.

Författaren lägger upp historien så: Mrs Eddy var en psykopatisk natur, sjuklig i hela sitt liv, med ett våldsamt obalanserat känsloliv fullkomligt opererat av det snyttja på andras idéer och resurser. Hon sökte som patient och blev devalverad av Christian Sciences egentliga upptämare, helbredagöraren Quimby. Dennes lära om tankens herraväld över kroppen drev hon sedan in absurdum. Men här det var så lyckades hennes framställning därav att gripa stora grupper av amerikanska folket, och de helbredagörare hon utbildade spredde genom lyckade kurer hennes rykte samtidigt

med sitt eget. Slutligen lyckades hon grunda en församling där hon härskade enväldigt och dyrkades såsom den som tunnigt nyckeln till hälsa och evigt liv. Men under denna framgång var hon själv ständigt ett rovt för nervösa antals och förtrojelsemänn. Ju större hennes rykte och berömmelse, ju mera grotesk blev skillnaden mellan hennes lära och hennes verkliga jag. I hennes tempel förkunnades läran om det ondas och ondets intighet, och själv satt hon undagomd i en villa, full av skräpighet och vidskeplig ångest, rädd om sin makt och skoninglös mot sina rivaler, otacksam mot sina hjälpare.

I författarens framställning blir denna lögnspricka i systemet icke tragisk utan pinsam. Men människans är så pass intressant att man skulle önskat — icke en panegyrist och inte heller en sensationslysten och elak — men en mänsklig och ärlig framställning av hennes historia.

■■■■

Det har sagts om *Hans Clumbers* efterkrigsdrama *Wunder um Verdun*, att när det upptördes kväll efter kväll inför gripna skolor på en teater i Leipzig, då vågade ingen fascist störa föreställningen.

Skådespelet handlar om en trupp döda soldater som uppstå i en massgrav vid Verdun. De ge sig hem och uppsöka forna stridskamrater, hustrur och barn och bege sig slutligen i samad trupp inför ett internationellt råd av regeringsrepresentanter, prelater och vetenskapsmän, som samlats för att möta den oberörda situationen. Uppståndelsen bringar dem endast misärskräningar, deras offerdöd har icke gjort tillståndet bättre, det är snarare värre än förr. Summan blir att de levande möta mer de upprättade i graven igen, och de gå gärna tillbaka, ty de veta nu att deras lidande var umsonst, umsonst.

Somliga scener är mest bara groteska, andra ha en fruktansvärd skrämd bitterhet som nästan blir sublim. Stämningen stiger ur en kombinerad judisk-österriisk pessimism, som icke tilläter en glimt av hopp.

En föreställning genomglögd av samma lidelse som författarens borde kunna bli något öberört.

■■■■

Näktergolen och rosen av den ryska författarinnan *Vera Inber* står sig inom stora omvälvnings- och lidandestider, men något som liknar den hopplösa västerländska pessimismen hos Clumber finns ej där. Genom den skickliga översättningen träder en fångslande, behagfull författarpersonlighet oss till mötes. De nya människorna i det nya Ryssland uppenbara sig i små historier genom vilka en blivt kastas in här och var i det för oss gäffulla dunklet. Man möter det evigt mänskliga i nya for-

mer och uttryck och känner igen det. När man slutar boken har det kommit liv och färg över allt vad man läser för och emot 5-årsplanen, det stora diskussionsämnet i världen.

■■■■

Clemence Dane skrev en gång att alla böcker vore intressanta, även de medelmåttiga, ty alla hjälpte till att på något vis skapa och förklara tidens atmosfär.

Kanske.

Det är i varje fall säkert att om en i sig mera likgiltig bok i ett litet land som Norge på några månader går ut i 31 000 exemplar och tipas som världsuccé, då blir den därigenom intressant. Detta hände med *Vi som går köksvägen* av fru *Sigrid Boo*.

Förlaget skriver om denna bok, att den är utan litterära pretentioner och att strängt litterära personer ej skola dela den allmänna hänförelsen. Detta är fel, ty boken är om något litterär. I denna historia om en ung överklassflickas kondition som husjungfru, finns det icke en figur, icke en situation som icke igenkänns från den rikliga litteraturen vi ha här i Sverige på detta ämne. Till slut försvinner en igenkännande leende för en kollegial genas över att intet är utelämnat och intet sämmt. Publiken är tydligen mycket mera litterär än de som syssla med att skriva. Dessa begära att få nya friska sidor av livet indragna i litteraturen och sedda på ett olitträrt sätt.

Författarinnans eget tillskott är de smålustiga och smålokla reflexionerna som hon strövt i i boken, men de kunde icke ha gjorts av den 19-åriga hjälttinnan, lika litet som de husliga hjältinnorna.

Det är väl så att det gamla sago-motivet om den förklådade prinsessan evigt roar den sagolustna publiken. Men vad som är märkvärdigt är, att det skall ligga något så sagt likt i ett en fabriksdotter inkomstlödd sångar åt en godsägarefamilj. Är då i Norge avståndet mellan klasserna så stort? Så kommer man ihåg vilket liv det var i Sverige om prins Lennarts förlovnings och inser att vi ha ingenting att säga. Suresöborna om prinsen som förörove sig med i ett en fabriksdotter kommer nog snart också till den borgerliga publikens förtjusning i hela Norden.

■■■■

Den franska konservatismen och militarismen vingar genom själva sitt tryck pacifisterna att bli hänsynslösa anpacifera. Så har det gjått med *Victor Marguerite*, och när man nu läst hans nyutkomna bok *La Patrie humaine*, förstår man bättre den våldsamma presskampanjen mot honom för några år sen, då patrioterna begårde inte precis hans huvud på ett fat, men hans kommandörstreck av hederstyggen.

Den bok som nu föreligger är en ur många källor sammantatt upp-läggning av det allmänna militära och politiska läget. Därvid sparar han i sanning icke den franska politikern efter kriget, vilken han tillskriver en stor del av skulden till att läget är så kritiskt som det är. Han vådar entålget till sitt eget och andra folk att förstå vad deras frid-tvållningar om vad som fins falska föreställningar om vad som gör säkerhet och sin tränga dödsbringande nationalism för att i stället tillägna sig idén om mänskigheten som allas stora nation.

Han redogör för det fredsarbete som utförts av Kvinnoförbundet för fred och frihet, men anser att tiden skulle öändligt större krav på en kvinnors insats än vad denna relativt fåtaliga grupp ännu kunnat göra.

På sista sidan sammanfattar han vad han anser vara deras plikt som förstå den hotande faran och inte vilja förtärligen.

- 1) Först icke sätta några barn till världen så länge som staterna ha rätt att mördra dem.
- 2) Icke nöja sig med isolerade ansträngningar, däremot skriva in sig i föreningar för att försvara freden och trygga framsteget.
- 3) Före alla handelskraftiga viljor till metodisk propaganda under användning av alla medel: vägra att förbereda och deltaga i krig, arbeta med affischer, tidsningar, konferenser, internationella möten etc.
- 4) Göra klart för staterna att de måste för framtiden uttänna sina tvister utan att använda våld, emedan våld alltid föder våld, och slutligen staternas liksom individernas högsta öng är vördnaden för livet.

Alla som nu arbeta i avrustningspropagandan böra läsa boken om Det mänskliga fosterlandet.

Eäsvärda och aktuella skrifter

I dagens mest brännande sociala frågor.

Ufyll och inlämnd nedanstående kupong:

Samoragnationens Förlag. Postfack, Stockholm 11.

Sänd mot postförsökt exemplar av:

Gröndal Hanna: Den nationalekonomiska betydelsen av kvinnoarbetet	Kr. 0 35
Ella Aaker: Måderättens samhällsroll	0 35
Ingaborg Walla: Den Opnas Dörens Internationell	0 60
Maja Björkstam: Aldrig mera krig (illustrerad, 3000 tusent)	1 50
Med. dr. Max Holman: Världens komna småbarnen? (En lärobok med 7 bilder, om barnens utveckling)	1 50
Professor Alfred Petters: Steriliseringfrågan ur raskhygien och social synpunkt	0 75
Maja Björkstam: Katalisatorer och arbetshälsa. (En studie)	1 75

Namn _____
 Adress _____
 Postadress _____

NATURLIG VÄLSMAK

GIVA ROBERTS' HUSHALLS-AROMER FLAVOUR-EXTRACT VID BAKNING OCH MATLAGNING

Citron, Cedro, Mandel, Vanilj och Saffran

i elegant droppflaskor med guldetikett à 50 öre.

Sållas i varje välortead specialaffär.

Erik Axel Karlfeldt

Död den 8 april 1931.

Karlfeldts diktning är innesluten i sex icke allför stora volymer. Han har slagit an toner i svensk dikt, som under fyra decennier till ovanslig glädje ljudit i svenskarnas öra och hjärta. Hans minne hyllas bäst genom att återkalla klangen av dessa dikter! Urvalet är från de fem sista diktsamlingarna.

FRIDOLINS POESI.

FORETAL.

FRIDOLIN kallade sig en studerad karl av bondestam, som återvänt till fädernas vär, enär det syntes honom lockande att gräva i jorden, sedan han all sin tid blott grävt i böckerna. En följd av denna levnadsförändring var, att han ej rätt visste, till vad stånd han numera borde räkna sig. Av åtskilliga skäl kom han sig ej för att välja en maka, churu han lyste ganska stor böjelse för äktenskap och var i sina mest manbara år. I sitt ungarlivs ensamhet började han förströ sig med vidsiktning. An besjång han, hur han själv hade det eller haft det, än sökte han föreställa sig, hur andra ungarlar kunde uppfatta sin belägenhet. Därvid hände det att som vart herrskapsvers, samt allmogelst, samt åter liksom en blandning av båda delarna. Detta sistnämnda tycktes

några av hans läsare särskilt illa vara, och en av dem förehöll honom en gång, att man vid dikande strängt måste söndra den folkliga tonen från den uppfostrade och förtinade. Då svarade Fridolin: »Därom kan jag ej lägga mig någon stor vinning. Bonde är jag född, herre har jag varit, lantman är jag åter bliven. Min näbb har lärt två läten, som båda vilja göra sig hörda och som flyta ihop i sången, och jag måste sjunga efter min näbb. Låter det underligt, så kan jag ej hjälpa det. För mig är det naturligt att dikta så, och det får gälla vad det kan.»

Om Fridolins senare öden må här blott nämnas, att han omsider byggde ett lyckligt hemlag med en fattig lantjunks unga och angenäma efterleverska samt att han varit riksdagsman och kom in i utskott

Flora och Pomona. Flora och Bellona.

I LISSABON DÄR DANSAR DE. UR SJUKDOM.

1906

1918

I Lissabon där dansa de på kungens röda slott, bekrönta och bekransade, vid hurrarop och skott. Där spelar havet som basun och fjärran violin, och varjeh kind är purpurbrun som starkt oportovin.

Där sjunga rossignolerna i dunkel muskottland för prinsarne och gemälena i nattens ömna blind. Där fladdra kupidonerna på vingar av kristall kring grevarne och baronerna, som sucka dagen all:

Du västanvind av Salvador som blåser stark och vek, väck upp en hind ur tiljesnär, att vi må driva lek. Jag är en hjört i myrtenadag min krona är av gull och bär en ros på varje tagg för all min längtans skull.

Från brinkarna vid Munga strand hörs månkligt gny och brus. Där dansa paren hand i hand i Pillmans glada hus. Var man som lyfter sina lär till gamman i hans sal är som en mäktigt matador och prins av Portugal.

En tralsig sky går tung av bly och spyr sin hagelvärm, men flickan lutar värtig hy mot Pillmans lena är. Från buktig stång med höstligt bång en väderhane gal, men flickan ler i Pillmans fång som maj i Munga dal.

Det sitter en längtan i bröstet. Jag vet ej vart den vill fly. Knappt är det till människornas gröna land och knappt till den blåa sky.

Knappt är det till livets öro, och knappt till vilan i lort. Det är en längtan på egen hand, en längtan för längtans skull.

Nu sviktar himmel, sviktar jord, men ett är fast och stort: Jag hörde ett outhärligt ord vid en obeskrivlig port.

Men porten slog i. Jag vände om den smärtans väg jag kom. Det sjöng alltjämt som en vind-

melodi, det ordet som flög mig förbi. Och slocknar i livets bullrande sång dess klang från förrinnamandets gräns, så skall jag dock minnas till nästa gång att rösten lät som en väns.

En fruktröd gren står gungande och står mot vägg och glas, i humlegången sjungande går istans druckna bas. Du höstvind, fyll din vida bälg och blås som i trumpet! Jag är en hökrönt bröllopsgä bland rön i Munga vret.

Nu spricker molnets grå madress vid åskans hårda knall, och månens skepp med gyllne stass går fram i vinrött svall. Låt oss gå ut och segla med från höstens vissna hus till städer under ljustred och slott i myrtenus.

Jag är en sjungandes röst.

Jag är en sjungandes röst på stora, tomma slätter, där intet öra här, där intet öra här. Jag är ett irrande bloss över sjon i svarta nätter, en nyckfull eid, som slocknar snart i mörkret: hos min mor.

Jag är ett drivande blad i höstens vida rike, min levnad är en lek vid alla vindars kör. Om jag slannar på ett berg eller drunknar i ett dike, det vet jag ej, det bryr mig ej, det rör jag icke för.

Nu öppnar nattglim sin krona.

Nu öppnar nattglim sin krona i dkrans yviga korn, och älgturen söker den hona han vann med sitt stridbara horn, nu teckna slätterblomma och glimtande ögontröst den skymningsväg jag vill komma som förr till min älskades bröst.

Högt ropar knarren, min sträva men eldiga näktergal, och månjungfrun tömmer sin stäva i purpurn från dagens pokal. Jag sliger mot vreten, som rundar behagligt sin slumrande barn. Då kommer ur dalar och lundar min älskade lidelsevarm.

På höstleden lägret jag reder av jungfru Marie halm. Där vill jag hos dig sjunka neder i hässjornas ångande kvalm — en jordson, stark och hårdig fast ljuvligt berusad och matt, din rika kärlek värdig, mörkögda Augustinat.

Vår kärlek var de andras lik i parens långa rad, var dunkel jord och himmelrik och sörjde och var glad.

All mänsklig ting är bräcklighet och mänskors kärlek helst, men tänk: från synd och äcklighet vart vår för evigt frälst.

Knappt har jag sett dig kvinnligt varm vid mänskensküllens dans, knappt har jag lagt ännu min arm kring tröjans vita frans.

I dagg och renhet utan sot, av ingen hand berörd, så skall du stå för mästarns fot, du blåkint i hans skörd.

Om jag skall skiljas ut och bo i mörka ödeland, så kan jag lämna dig med ro i Herrans nådes hand.

DALMALNINGAR.

EDEN.

I. Det är morgon, det är Eden, salighetens unga gård. Svarta stjärnor lägga reden hos den höga aspens märd. Vinden spelar, kalven dansar vigt och lätt, trampar nött mellan markens tigersvansar. Duvas eng seglar trygg på den breda gladans rygg.

Vil och naken husmor träder mellan rika trädgårdsland; arter blomna ibland fläder, bönnorna bland vallmors brand. Grisen vaknar i sin stia, gluttar ut vid sin knut mellan åbrodd och salvia, fnysar med sin bleka nos på en röd och daggig ros.

Adam går i lantmansdrömmar under gula plommonträdd. Fålen utan bett och tömmar löper fri i sjätvsödd såd.

Med ett äpple vinkar Eva — det blir vår, var hon går; skära sken kring barmen svåra. Här är morgon utan slut, här är Eden österut.

II.

Eva står skamsen i lackröd sol, tummar sin stadiga jikonlövskejl. Adam, i gröna kalsonger, grinar av knip och ånger. Ormen i trädet så skadeglad vispar med stjärten bland apfelblad. Ängeln med flamgula byxor reser den största av yxor.

Friden är bruten och fallet är gjort, hänglåset dinglar för Edens port. Adam skall svettas av möda, Eva skall skriande föda. Stagan skall druka på logens strå, Kains klubba skall tuffas och stå. Långt skola människorna draga, glömma sitt hem som en saga. Het står dagen, dess morgon är slut. Svalka ger kvällen: västerat!

Yttersta domen.

III. Roster på vägen.

YNGLINGEN TILL JUNGFRUN.

Det var i jordens sista vär du vart mig dyr och kär. I ångest kom vårt sabbatsår, och nu är ånden här.

Den hägg, vars vita kvist du bär, skall aldrig blomma ut och sätta kart och svarta bär för'n allt är svart och slut.

Den sista lärka, som förstätt vår lyckas morgonröst, har slutit näbben, för'n hon fått en frostfläkt i sitt bröst.

Och grinden till den gröna ås, där aftonskymning teg, är stängd med evighetens lås för kärleks fromma steg.

HÖSTHORN.

1927

Du buktiga horn som har strövat så vitt, på tjurpannan fäst och kring vällerskans hals, jag prövar att väcka den hläng som du spritt på villande vägar vid höstvädrens vals. Jag går vart jag vill och jag blir vad jag vill, och länge jag följt som ett tjänande hjon de tinande vindarnas greve, April, och Maj, de juva dofters patron.

Nu gen mig mitt orlov och gen mig betyg och sägen mig an som en dugande dräng. Nu vill jag kvittera den grönskande smyg där rosorna vajade ro kring min sång. Mig lockar mer hemkört en knarrande lund som fjäller sitt löv och sin frukt på min teg, där kvällen står tidigt kring gården sin rund och vinden går nattvakt med dånande steg.

Jag hälsar er, furstar, som krönen värt är, som åldern bekröner det mänskliga liv! Er städja är fast och er ynnest består. I sägen er tjänare: Kom och förbliv. Jag hälsar dig, rika September, som tänt ett lövverk av flammande guld kring din sköld, Oktober, de brusande floders regent, November, du herlig av mörker och köld.

Men tiden är pilgrim, och ständigt framåt i skriden, i tre, mot ett högre kvarter. Jag följer bland blossen er ökniga strå, jag blåser er gång under stjärnans baner. Det droppar av stjärnjus från hösthornets rand. Jag tvingar till andakt dess trotsiga ton och lägger det ner i det vintriga land vid konningens argelomsusade tron.

En konståkningsparallell.

Av RAGNVI TORSSLOWLUNDGREN.

VAR svenska vinteridrottsångaren är nu slut, och när man ser tillbaka på den, märker man till sin förvåning och glädje vilken dominerande plats konståkningsintaget. Men det kanske är fallet på konståkningsmötet under världen runt. På vinterportplatserna i Schweiz och Amerika och i alla ispalats släpkonståkningsstråmar omkring med tjockmakede miljardärer och blaserade lyxkvinnor, vilka hängande på tränarens starka armar to sig förvärdande till eteriska, svävande och piruerande vareiser. Norge ligger an på att fostra en skridskoaktion på bredden, där tagas träningen systematisk och man har upprättat riktiga konståkningskolor, där gamla konstärter taga hand om ungdomen. Även Sverige är med, men vi föredraga att taga det hela teoretiskt i form av uppvisningar. Så ha vi i tur och ordning lånat stjärnor från kontinenten, Vivi-Ann Hulthén, Sonja Henie och Gillis Grafström, och med tidningarnas världsga reklamturnéer uppbåd här svenska folket blivt omtaligt intresserat och t. o. m. riskerat influensa genom att sätta sig på Stadions oppvärmningsbänkar. Läsat, skrev jag, trots att två år svenskar, ja, därför att konståkning, från att ha varit en härlig vinteramatörspord, den där även i väringstorn kunde bedrivas av många, utvecklats till en virtuossämsigt uppdriven balettkonst, som fordrar oändligt mycket mer träningsmjöhet, än vad vi i vårt land kan bjuda. Dessutom fordrar den nästan en annan bakgrund än våra friska snövallar. Modern konståkningskult drivs bäst i ispalats, och därför måste de svenskar, som villja ha något att säga till om i stjärneliten, mest vistas i miljonstäderna och under slösergen på de moderna vintersportplatserna i Schweiz. Sålunda en mycket dyrbar och exklusiv sport.

Vivi-Ann Hulthén är en ung svenska, som med mycket ambition gått in för den svåra konståknigen. Medlmevet här hon i c:a två år ågnat mycken tid på sin träning, de

Lenigrete Maltwitz; Skridskoåkning.

sista åren helt utomlands. Man kan icke säga, att konståkning ligger henne i blodet, det är endast genom träning och åter träning samt stor framåtanda, som hon har kommit så pass långt, som hon har gjort. Hon har icke kunnat ge något av sig själv, då hon endast ångsligt gått in för att kopiera sin förebild, norskan Sonja Henie. Det är skada; hon kanske gått längre annars.

Sonja Henie däremot är född att åka skridsko, hos henne är det den inneboende livsglädjen, som tar sig utrymme i svindlande piruetter och djärva hopp. Hon har lekt sig fram till vad hon nu är, naturligtvis även hon under hård träning, men hos henne är det naturligt fallenhett och lid. Vid åtta års ålder togde hon sig till ett par konståkningskridskor, sedan hon dagligen och stundligen hängt på Fogneris, Østas Stadion, och med ögonen slukat Stixranda och de övrigas utövning. Hon avancerade också mycket snabbt, och med hela norska nationen bakom sig, vars idol hon var, och genom föräldrarnas pådrivande stolt, eggades hon att helt gå in för sin sport. Redan elvaårig ställde hon upp i världsmästerskap och konturerade med de bästa. Sedan flera år är hon nu på spinnsidan dominerande världsmästarinna.

Den tredje i ordningen är vårt efter simmande Arne Borg övergått till professionellismen, en då stora trumma, Gillis Grafström. Den enda man desto mer lysande stjärnan. En man som vid sidan av sitt yrke, han är arkitekt, med hela sitt väsen gått in för att skapa en konst av sin speciella idrott. I allt en konstnärslig han har fått förändra att i åknigen se uttryck så såväl dikternas som kompositörers. Hela hans åkning är en hymn till musiken och konsten, det är rytmen och det är kraft, det är fantasi och det är skönhet. Rent konststrangerande mot all övrig konståknings världssett går han rakryggat in för naturlig och enkel åkning, fullkomligt fr från poser och akrobatik, den enda representanten för sund skridskosport. I världspresen hyllas han med rätta som den ende, suveräne,

ouppnåelige, vars jämlike kanske aldrig kommer.

Tidningarna stå ju numera för längsarrangemang en allid, genom sitt överredamerande och »sönderskrivande», till frömma för idrotten må vara osagt. Alltong, i vinter ha Stockholms tre största presskrakar tävlat om konståkningsstjärnorna och publiken, med resultat att Dagens Nyheter erövrade Vivi-Ann Hulthén, Stockholms-Tidningen Sonja Henie och Svenska Dagbladet Gillis Grafström.

I februari kom alltså Vivi-Ann Hulthén på blivstvist för att visa sin framsteg. Hon kom föregangen av en bejdös presteklam, som genom sin osundhet måste uppväcka oparisk publiks avsmak. Vivi-Ann hade nämligen före sin ankomst utbaserats som fullt i klass med Sonja Henie eller kanske hennes överman. Omedelbart före hitresan avhöllos emellerlid Europamästerskap och därefter vandrade Vivi-Ann på en t. o. m. omstridd fjärde plats. Denna dåliga placering förklarades då genom diverse manipulationer synerligen oräddvis, och de intervjuer och tidningsartiklar, som i samband därmed förekom, kunna lindrigt betecknas som osmakliga. Har man gått in för att tävla, skall man taga konsekvenserna, det blir en hederssak att böja sig för domarna och säga och lida, om det går smot. Blygsamhet, och icke alltför stor tro på sig själv, är dock klädsm. Om hennes åkning måste man säga, att hon gått avsevärt framåt, men man spårar icke någon djärv inspiration. Hon har icke så svåra figurer som Henie, men hon fullföljer och pointerar den vackrare. Hennes åkning verkar dock omögen och något stel och så detta, med Henie gemensamt, publikrikt, choser och poser och koketterande med piruetter. Visst kan en »snurr» verka otattlig för den oinvidige och rolig att se två gånger, men då den uppapas 10 å 12 gånger, av en och samma person, blir det väl mycket.

Sonja Henie stormar in på banan, sjundane av livlust och glädje, och leker till sig åskådarna. Hon verkar lätt, böljig och mjuk, men som en

Man märker "Röda dagen".

Ättlingar de verkligt intressanta utställningar som visades i Stockholm i mars, har man tyvärr under april fått se ovanligt många ledsamma och banala.

En konstnär som i alla fall höjer sig över den allmänna jämstrukenheten är Agnes Cleve-Jonand i Gummessons Konsthal. Hög visar här i huvudsak sin produktion från de sista två åren. Hennes oljemålningar röjer, att hon gång på gång söker lösa svåra problem, såsom att återge kölvattent efter en båt, skymningen i staden med alla ljusen, havet. Hon är ytterligt djärv i färgen. Hennes kölvattent blir blå dekorativa linjer mot ett gulgrönt hav. I »Ljus» tändas över Nybroviken målar konstnärinnan en blå ångare mot ett brunt vatten med gula ljusreflexer. Hon ser hur »Funkis» med glada, djärva färger. Man ser ut på dessa strama, energiska former passat hennes pentet. Några äldre saker såsom »Kompositionsskiss» är också representerade på utställningen. De visar hur Agnes Cleve-Jonand utvecklats från kubism till realism.

En samling akvareller visar en mera omedelbar naturåtergivning, lättare, ljusare, mjukare än oljemålningarna. Men de saknar dävis dessas tyngd, energi och kraft. Akvarellerna är skissartade, vilket ju är naturligt, oljemålningar såsom »Ljus» tändas, »Vinter i havsbådet» däremot helgjutna verk.

Lilly Arrhenius.

ställdjäder ty kraft saknas icke. Hennes uppvisningsprogram är dock otilligt, fyra, fem, sex nummer, som icke tillgripas, visserligen glänsande uttryck, men hon binder icke samman figurerna och flötat det in i varandra, så att någon linjernas mjukhet kommer till sin rätt. Hon gör ett charmant hopp, men så stannar hon, en flygande kättnjuk ansats, en schvungfull spiral, men slutföljer icke. Hon är som en vacker såpbubbla — när man njuter som mest av den, faller den ihop. Hon är förtjusande att se på, som en irrande månstråle i sin vackra dräkt. Hon kan åka, men varför alltid tro uppvisningspubliken om så dålig smak! Det blir för mycket cirkus. Nattetit jag såkade min stycken på tre minuter, ett vackert dubbelhopp och den förskräckliga avslutningsposen med ett ben i vädet är hon hennes favorittrick.

Som en välgörare kan så Gillis Grafström. Enkel, okostnad och nästan blyg, enkel åkning och enkel städd. Med andlids uppriktssamhet följdes varje hans minsk skär, där var i alla fall mästaren. Den obetydligaste rörelse gör han till ett konstverk, varje skär till musik, det hela till ett fullodigt mästerverk. Man försöker definiera, vad det är i hans åkning som fascinerar så, men man avstår, man försöker att det är skapandets glädje, en själ som skymtar i rytmen, skönhet och harmoni. Hans åkning ser så elegant och enkel ut, att man riktigt längtar att få gå ner och själv försöka, det är propaganda. Ser man däremot balettkänning, tycker man visserligen, att det är mycket vackert, men det faller icke någon in att tro sig kunna göra om det. Publiken uppskattade Grafströms åkning, det är icke alla dagar medelålders herrar på Stadion stryka en tår ur ögat.

Nu har den kommit. Den svenska tal-film, som lär vara ämnad att få svensk film-återskänna en flingse åttiovt utvärdesucces. Röda dagen hade i måndags premiär på Standia i Stockholm.

Handlingen följer med några ändringar Erik Lindoms bokanta teaterpjäs. Filmen är förtaligtigjansk ganska rolig, och den är skickligt gjord. Visserligen har regissören, Gustaf Edgren, undvikit den moderna tekniken med rörlig kamera. Men han har uppstått en viss verkan med de två övergångarna i den samtidigt väl uppbyggda kompositionen. Starkast verkar dock själva spelet, med de till slag på kornet tagna typerna.

Lindöf! Har man diskuterat, huruvida film är skönlit eller inte. Säker är, att den liksom all konst är propaganda. Ut denna synpunkt bör filmen med den revolutionära rubriken tas med den allra största reservation från radikalt håll. I de samhällsomsorgarna i Lindöms råddare i sin nya farkost över om det intelligens. Han predikar inte mot sociala reformer, han går till vilga mycket lömskare.

Dels förläran har stycket en lagom portion realism. Den något larvige men delvis sympatiska snickare Anderson (Sigurd Wallén) representerar faktiskt en förefällig typ av förborgerligad socialdemokrati, som sått i Brantings led. Men numera utlytt Internationals mot Helan går. Dels skildras Lindöms arbetarvän, som om alla sociala problem vore lösta och arbetarbrödet gjort sig själv överflödigt.

Motivet är i första hand en drift med kommunister och fascistier. Även dessa är ganska naturtroget framställda i den unge arbetaren (Sture Lagerwall) och studentens (Nils Jakobson) gestalter. Men driften utvidgas till att gälla politiken öfver huvud. Efter författarens höga föredöme bli samtliga ytterlighets-min, till och med den Hinkemskerade gamle revolutionären Återdrag (Richard Lindström), gods avfallingar. Det vill säga meningens är, att de »komma på bättre tankar». Och filmens eviga problemfömling, förövningen, förenar, jämte svenskheten, alla partier vid ett ytterligt senast middagsbord. Fall rättvis har endast vederterats en politisk liberalism, den är här liksom i utlöten inte alls med.

På samma ur konservativt demagogisk synpunkt berövvaras sätt har Lindöms behandling kvinnofrågorna. Han låter två kvinnor på sitt och vis övriga huvudrollerna. Det är snickarfrun, en resolut rådgå (Dagmar Ebbeßen) och hennes rådgå (Lilli-Tollie Zellman). Men deras uppgifter är att korrumpera männen, den äldre med sin svada, den yngre med sin kärlek.

Man kan såtunda befara, att filmen verkligen blir en succés. Och att den som sådan gör högern en god tjänst som förstaden propaganda till nästa års val. Rösten vid premiären föreföll det, som om publiken reagerade sutt och svenskt.

Först sjukens Internationalen. Ordo i salongen. Sedan en patriotisk sång. Lättnad. Plötsligt snappvisan. Stormande applåder.

N. B.

"om jag vore husmor, köpte jag kooperativas mjöl!"

säger hr Rune Bengtsson, som är ungkarl och en av dem, som såvälågringen vid Kooperativas kvarnar. "Det är av mycket stor betydelse för mjölkvaliteten, hur sådan lagras, och jag vet, hur KF ordnat den saken. — Titta på den här silosanläggningen. Den modernaste i Sverige. Tack vare den kan vi undvika lagringen "lufta" och verka spammöjliga på sådant sätt, att vid malningen erhålles ett utomordentligt bra mjöl."

kooperativas mjöl

Advertisement for Aderbräcks-STRUMPKOR MAGGUDLAR BRÄCKBAND BÄRNVÅGAR söjlor och utgångs. 31 Regeringsgatan 31

TIDEVARVET

REDAKTION: Telefon N. 4842. Mottagningstid 10-12. EXPEDITION: Telefon 18243. Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m. Postgöra 1544. PRENUMERATIONSPRIS: För helår kr. 6.—, halvår kr. 3.—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre. ANNONSPRIS: För en linje och en rad i text 25 öre per millimeter. Stockholm 1931 Zetterlund & Theanders Boktryckeri-A.B.